

จิตรกรรมโรแมนติกที่สะท้อนถึงสถาบันทางสังคมของเยอรมนี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1840-1880*

Romantic Paintings Reflecting German Social Institutions from 1840 to 1880

¹ธนพล สุริยะโชติตระกูล และ ปรมพร ศิริกุลชยานนท์

¹Tanapol Suriyachottakul and Paramaporn Sirikulchayanont

คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, Silpakorn University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: tanaasrp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายละเอียด สัญลักษณ์ และความหมายของงานจิตรกรรมโรแมนติกที่ปรากฏอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1840-1880 โดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเยอรมันและสถาบันทางสังคม ผ่านกรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์ ประกอบด้วยสถาบันทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาผลงานจิตรกรรมที่คัดเลือกมา 9 ชิ้นจากศิลปิน 5 คน โดยการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ โดยจำแนกสัญลักษณ์หลักและสัญลักษณ์รองในผลงานแต่ละชิ้น แล้วเชื่อมโยงกับมิติสถาบันในแต่ละด้านของสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว

ผลการวิจัยพบว่า การจำแนกสัญลักษณ์ในผลงานแต่ละชิ้นทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสัญลักษณ์และสถาบันทางสังคมอย่างมีระบบ โดยผลงานจิตรกรรมโรแมนติกในช่วงดังกล่าวสะท้อนถึงพลวัตทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสถาบันต่าง ๆ ในสังคมเยอรมัน ทั้งในแง่การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สัญลักษณ์ที่ปรากฏในงานจิตรกรรมสามารถเชื่อมโยงกับสถาบันทางสังคมมากกว่าหนึ่งมิติ และงานจิตรกรรมทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงศิลปินกับสังคมและประวัติศาสตร์ร่วมสมัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างงานจิตรกรรมและสถาบันทางสังคมอย่างเป็นระบบ การใช้กรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์ช่วยยืนยันถึงความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างสัญลักษณ์และสถาบันที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในเยอรมนีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ดังนั้นงานจิตรกรรมโรแมนติกในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์เชิงสถาบันที่สะท้อนถึงอิทธิพลจากสถาบันทางสังคมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม โดยการวิเคราะห์งานศิลปะในเชิงสัญลักษณ์นี้ไม่เพียงแต่เป็นการสะท้อนอารมณ์และความรู้สึกผ่านการแสดงภาพธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่บันทึกและวิพากษ์สถานการณ์ทางสังคมและโครงสร้างสถาบันในเยอรมนีในช่วงเวลานั้น โดยช่วยให้เข้าใจถึงความซับซ้อนและการเชื่อมโยงระหว่างสังคมและสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการก่อรูปของรัฐธรรมนูญใหม่

คำสำคัญ: จิตรกรรมโรแมนติก; สถาบันทางสังคม; กรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์

Abstract

This research article aimed to investigate the details, symbols, and meanings of Romantic paintings produced between 1840 and 1880, establishing a connection between significant German historical events and social institutions. Utilizing Karl Nieys' framework, the study examined four key institutional dimensions: politics, economy, religion, and society. The methodology involved a semiotic analysis of nine selected artworks by five artists, categorizing primary and secondary signs within each piece to map their relationship to the specific institutional dimensions of the era.

The findings revealed that the classification of signs systematically illustrates the link between artistic symbolism and social institutions. Romantic paintings from this period reflect the social dynamics and institutional transformations of German society across political, economic, religious, and social spheres. The study demonstrates that symbols within a single artwork can intersect with multiple institutional dimensions, positioning painting as a medium that connects the artist to contemporary society and history. Karl Nieys' framework confirms the complex relationship between signs and institutions, reflecting the socio-political shifts of 19th-century Germany. Consequently, these Romantic works serve as institutional semiotic spaces that do not merely depict nature or emotion, but actively record and critique the social structures and complexities that played a pivotal role in the formation of the modern nation-state.

Keywords: Romantic Paintings; Social Institutions; Karl Nieys' Framework

บทนำ

ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 สมาพันธรัฐเยอรมันได้ประสบกับความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างกว้างขวาง อันเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ความขัดแย้งทางการเมืองภายในรัฐสมาชิก ตลอดจนผลกระทบจากสงครามและการแผ่ขยายของแนวคิดใหม่ทางการเมือง ปัจจัยเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการสั่นคลอนต่อระเบียบดั้งเดิมและนำไปสู่การก่อร่างสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ของเยอรมนี (Kohn, 1950) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมิได้สะท้อนเพียงในทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ หากยังปรากฏในสื่อทางวัฒนธรรมและศิลปะ โดยเฉพาะงานจิตรกรรมโรแมนติกซึ่งมุ่งถ่ายทอดความยิ่งใหญ่แห่งธรรมชาติ ความลึกลับทางจิตวิญญาณ ตลอดจนคติความเชื่อและตำนานพื้นบ้านของชาวเยอรมัน (Blankenagel, 1940; David, 2006)

ผลงานจิตรกรรมโรแมนติกของศิลปินชาวเยอรมัน 5 คน ได้แก่ Caspar David Friedrich, Carl Spitzweg, Ludwig Richter, Johann Christian Dahl, and Andreas Achenbach มีความเชื่อมโยงกันในหลายประการ โดยเฉพาะในแง่ของการถ่ายทอดความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ซึ่งยังคงสะท้อนความเป็นต้นฉบับของศิลปะโรแมนติกในศตวรรษที่ 18 ผ่านการนำเสนอธรรมชาติที่เต็มไปด้วยความลึกลับ เช่น ภาพ "Painting of Dresden by Moonlight" และ "Storm on The Coastline" ที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติและความปั่นป่วนของทะเล อีกทั้งยังมีการนำเสนอความเป็นตำนานท้องถิ่นของเยอรมนี เช่น ภาพ "Gnome

watching The Railway Train" และ "Genoveva in the Forest Seclusion" ซึ่งเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางวรรณกรรมและโอเปร่าของเยอรมันในช่วงยุคโรแมนติก (Chaitheerasuwat, 2020; James, 1989)

การอธิบายงานจิตรกรรมโรแมนติกในฐานะภาพสะท้อนทางสังคมสามารถอ้างอิงกรอบคิดของ Karl Kries เกี่ยวกับสถาบันทางสังคมซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพหุสาเหตุ (multi-causality) และความเชื่อมโยงเชิงโครงสร้าง (structural interdependence) อันมิได้ดำเนินไปอย่างเป็นเส้นตรง (Nicht-Lineare Entwicklung) (Kries, 1853; Clark, 1999) กรอบแนวคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่าศิลปะโรแมนติกมิได้จำกัดอยู่ในเชิงสุนทรียภาพ แต่เป็นผลผลิตที่สะท้อนพลวัตทางสังคม วัฒนธรรม และการเปลี่ยนผ่านทางประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง

สิ่งที่ปรากฏและเกิดขึ้นนั้นจะพบได้ว่าล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบที่ไม่ได้ส่งต่อกันเป็นเส้นตรง เฉกเช่นการศึกษาแบบบริบททางประวัติศาสตร์เสียทีเดียว หากแต่สิ่งที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่สัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและไม่อาจจะแยกออกจากกันเป็นปัจเจกได้ (Simon, 1996) ยิ่งไปกว่านั้น แม้กรอบวิเคราะห์ของ คาร์ล นีส์ (Kries, 1853) มักจะถูกนำไปใช้ในการอธิบายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก หากแต่เนื่องด้วยความซับซ้อนของลักษณะจิตรกรรมโรแมนติก ไปจนถึงการทำความเข้าใจในเชิงลึกผ่านการวิเคราะห์แบบพหุสาเหตุ อันเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่พยายามทำความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นต่อแก่นของโครงสร้างสถาบันทางสังคมที่สัมพันธ์ต่อการถ่ายทอดงานจิตรกรรมโรแมนติกนั้นจึงดีกว่าการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์แบบเส้นตรงที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ก่อนหน้าหรือเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลาใกล้เคียง โดยปราศจากการศึกษาถึงต้นเหตุของการพัฒนาการทางสถาบันทางสังคม (Kries, 1853; Peter, 1997)

ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาผลงานจิตรกรรมโรแมนติกที่สะท้อนสภาพสังคมของเยอรมนีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยใช้กรอบวิเคราะห์สถาบันทางสังคมเชิงบริบทของประวัติศาสตร์ของ คาร์ล นีส์ เป็นการเติมเต็มช่องว่างในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะและสังคมในบริบทประวัติศาสตร์โดยเฉพาะในช่วงยุคโรแมนติกของเยอรมนี ทฤษฎีของนีส์ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์กระบวนการทางประวัติศาสตร์และสถาบันทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในการศึกษาความเปลี่ยนแปลงในสังคมเยอรมนีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างสังคมดั้งเดิมและการปฏิวัติอุตสาหกรรม ขณะที่ทฤษฎีของนักคิดหรือนักสังคมวิทยาคนอื่น ๆ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในแง่ของอำนาจ การต่อสู้ทางชนชั้น หรือการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งเน้นปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมือง ดังนั้นการศึกษาคาดหวังว่าจะสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการระหว่างศิลปะ ประวัติศาสตร์ และสังคมวิทยา โดยสามารถประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะและสังคมในบริบทอื่น ๆ ได้ อีกทั้งยังมีคุณค่าเชิงวิชาการในด้านการอนุรักษ์ การตีความ และการเชื่อมโยงงานศิลปะเข้ากับพัฒนาการทางสังคมอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารายละเอียด สัญลักษณ์ และความหมายของงานจิตรกรรมโรแมนติกที่ปรากฏอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1840-1880 โดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเยอรมันและสถาบันทางสังคม ผ่านกรอบแนวคิดของ คาร์ล นีส์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี

การศึกษาวิจัยเริ่มจากการศึกษาด้านบริบทความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของเยอรมันในช่วง คริสต์ศตวรรษที่ 19 ในช่วงปี ค.ศ. 1840-1880 ซึ่งมุ่งเน้นรายละเอียด สัญลักษณ์ และความหมาย

ของงานจิตรกรรมโรแมนติกที่ปรากฏอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1840-1880 โดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเยอรมันและสถาบันทางสังคม โดยผ่านกรอบแนวคิดของคาร์ล นียส์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้จะใช้กรอบแนวคิดของคาร์ล นียส์ ที่ว่าด้วยแนวคิดของสถาบัน (Institutions) ที่ประกอบไปด้วยโครงสร้างของสถาบันทางสังคม 4 ด้าน อันได้แก่ สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคม (Knies, 1853) โดยนำแนวคิดที่ว่าด้วยสถาบันทางสังคมส่งผลกระทบต่อการทำงานของจิตรกรรมโรแมนติกเยอรมนี ผ่านมุมมองของศิลปินโดยใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายทับซ้อนกันในเชิงโครงสร้าง (Structural Interdependence) เพื่อสื่อว่าศิลปินในขณะนั้นมองว่าฉากทัศน์ของสถาบันทางสังคมในแต่ละด้านเป็นเช่นไรในแต่ละช่วงเวลา พร้อมทั้งการใช้การจำแนกสัญลักษณ์ที่แบ่งออกเป็น สัญลักษณ์หลัก (Primary Symbol) และสัญลักษณ์รอง (Sub-Symbol) นำมาเชื่อมโยงเข้ากับมิติของสถาบันในแต่ละด้านร่วมกับข้อมูลชีวประวัติของศิลปินในช่วงเวลาเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 3 พื้นที่การวิจัย กลุ่มเป้าหมาย

ศึกษางานจิตรกรรมโรแมนติกของศิลปินชาวเยอรมัน ในช่วงกรอบเวลาระหว่างปี ค.ศ.1840-1880 โดยแบ่งเป็นศิลปิน 5 คน และ 9 งานจิตรกรรม ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกเป็นผลงานที่ยอมรับในวงวิชาการดังต่อไปนี้

- 1) Caspar David Friedrich ผลงาน The Dreamer ปี ค.ศ.1840
- 2) Johann Christian Dahl ผลงาน Dresden by Moonlight ปี ค.ศ.1846
- 3) Carl Spitzweg ผลงาน Gnome watching the Railway train ปี ค.ศ.1848 และผลงาน Kites ปี ค.ศ.1880
- 4) Ludwig Richter ผลงาน Genovena in the Forest seclusion ปี ค.ศ.1841 และผลงาน Bridal in a Spring procession Landscape ปี ค.ศ.1847
- 5) Andreas Achenbach ผลงาน Storm on the Coastline ปี ค.ศ.1846 ผลงาน Return of the Shrimp Fisherman ปี ค.ศ.1863 และผลงาน Coastal Landscape with City view ปี ค.ศ.1875

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

วิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ของผลงานแต่ละชิ้น โดยจำแนกสัญลักษณ์หลักและสัญลักษณ์รอง ได้แก่ แสงอาทิตย์ อัสตด คลื่นพายุ รถไฟ ปราสาทยุคกลาง หรือโบสถ์ ซึ่งสะท้อนถึงมิติทางสังคม วัฒนธรรม และใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลชีวประวัติของศิลปินและเหตุการณ์ร่วมสมัยในแต่ละช่วงเวลา

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

- 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมข้อมูลจากภาพผลงานจิตรกรรมต้นฉบับ เอกสารทางศิลปะ และฐานข้อมูลศิลปกรรมสากลที่ได้รับการยอมรับ
- 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ เอกสารประวัติศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน ผลงาน และบริบททางสังคม การเมือง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยอ้างอิงทฤษฎีสถาบันทางสังคมของคาร์ล นียส์ ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์และการตีความแบบโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงลึกเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างงานจิตรกรรมและสถาบันทางสังคมในเยอรมนี ทั้งนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสำรวจจะถูกวิเคราะห์โดยผู้วิจัยหลายคน เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความสอดคล้องในการตีความ โดยใช้การคำนวณของ Cohen (1960) ในการประเมินความสอดคล้องระหว่างผู้วิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

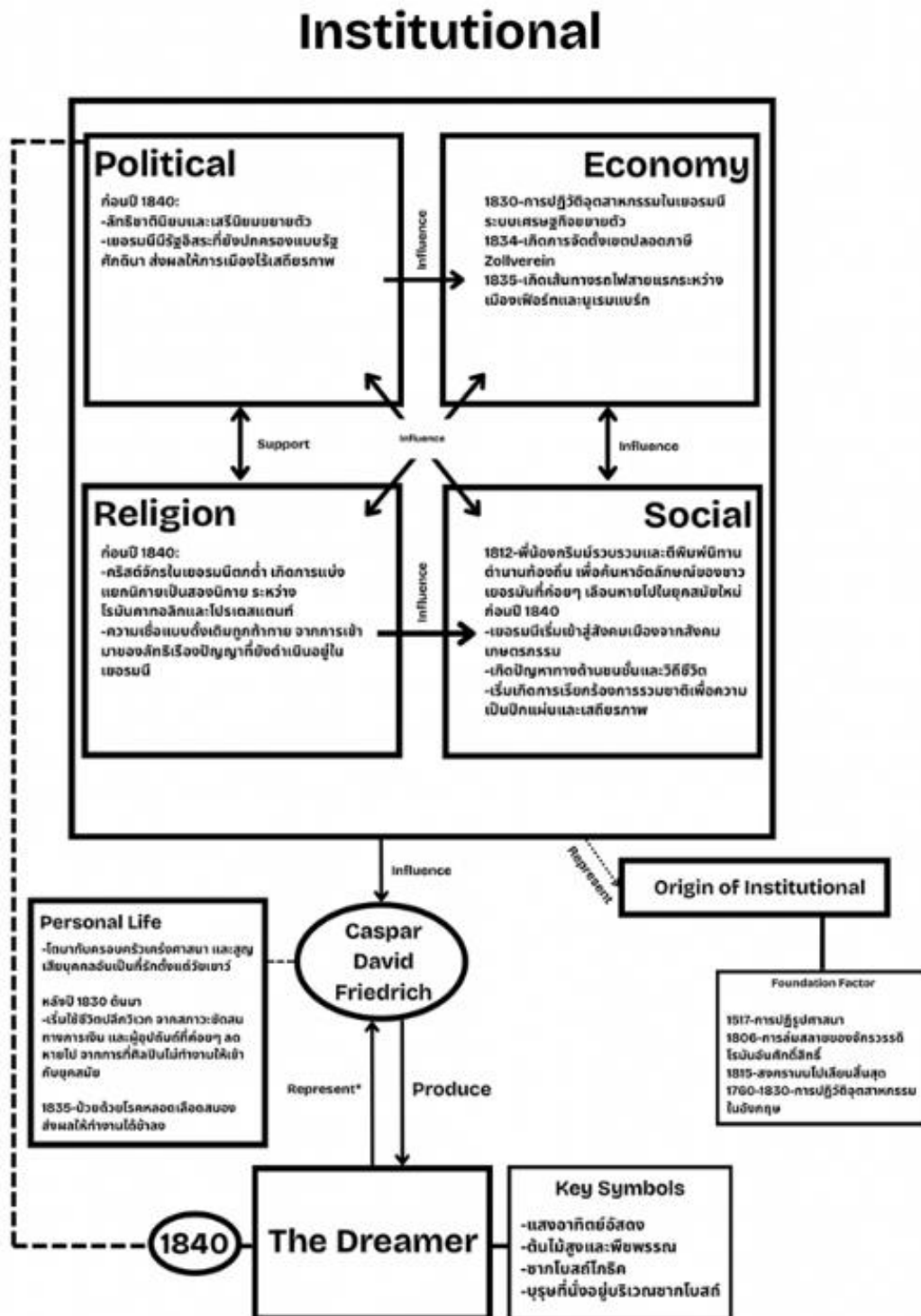
สังเคราะห์ข้อค้นพบเชิงวิชาการเพื่อตีความบทบาทของงานจิตรกรรมโรแมนติกในฐานะสื่อสะท้อนภาพแทนของสถาบันทางสังคมและเหตุการณ์สำคัญในเยอรมนีช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบรายงานวิจัยเชิงวิชาการที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายละเอียด สัญลักษณ์ และความหมายของงานจิตรกรรมโรแมนติกที่ปรากฏอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1840-1880 โดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเยอรมันและสถาบันทางสังคม ผ่านกรอบแนวคิดของคาร์ล นียส์ พบว่า กรอบแนวคิดของคาร์ล นียส์ ที่ว่าด้วยแนวคิดของสถาบัน (Institutions) ที่ประกอบไปด้วยโครงสร้างของสถาบันทางสังคม 4 ด้าน อันได้แก่ สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคม โดยนำแนวคิดที่ว่าด้วยสถาบันทางสังคมส่งผลต่อการวิเคราะห์งานจิตรกรรมโรแมนติกเยอรมนี ผ่านมุมมองของศิลปินโดยใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายทับซ้อนกันในเชิงโครงสร้าง (Structural Interdependence) เพื่อสื่อว่าศิลปินในขณะนั้นมองว่าฉากทัศน์ของสถาบันทางสังคมในแต่ละด้านเป็นเช่นไรในแต่ละช่วงเวลา พร้อมทั้งการใช้การจำแนกสัญลักษณ์ที่แบ่งออกเป็น สัญลักษณ์หลัก (Primary Symbol) และสัญลักษณ์รอง (Sub-Symbol) นำมาเชื่อมโยงเข้ากับมิติของสถาบันในแต่ละด้านร่วมกับข้อมูลชีวประวัติของศิลปินในช่วงเวลาเดียวกัน

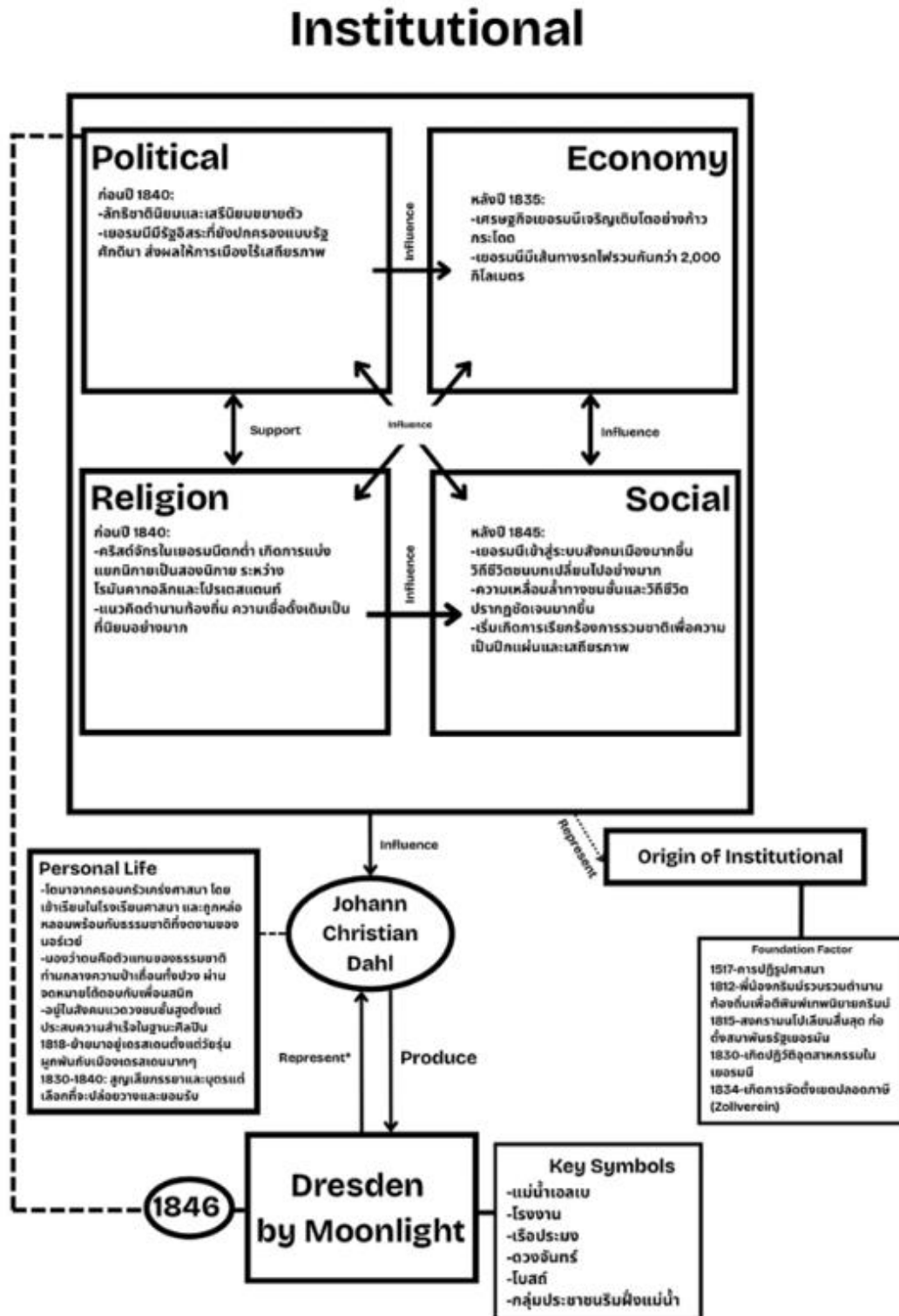
ผลของการจำแนกสัญลักษณ์ในแต่ละผลงาน พบว่าภาพงานจิตรกรรมทั้ง 9 ผลงาน ของศิลปินทั้ง 5 คน ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์ที่สามารถเชื่อมโยงได้ถึงสถาบันทางสังคมในแต่ละด้าน โดยปรากฏเป็นทั้งสัญลักษณ์หลัก และสัญลักษณ์รอง ดังต่อไปนี้

1) ผลงาน The Dreamer ปี ค.ศ.1840: สัญลักษณ์หลัก แสงอาทิตย์อัสดง ต้นไม้สูงและพีชพรรณซากโปสถ์โกธิค และชายที่นั่งอยู่บริเวณซากโปสถ์

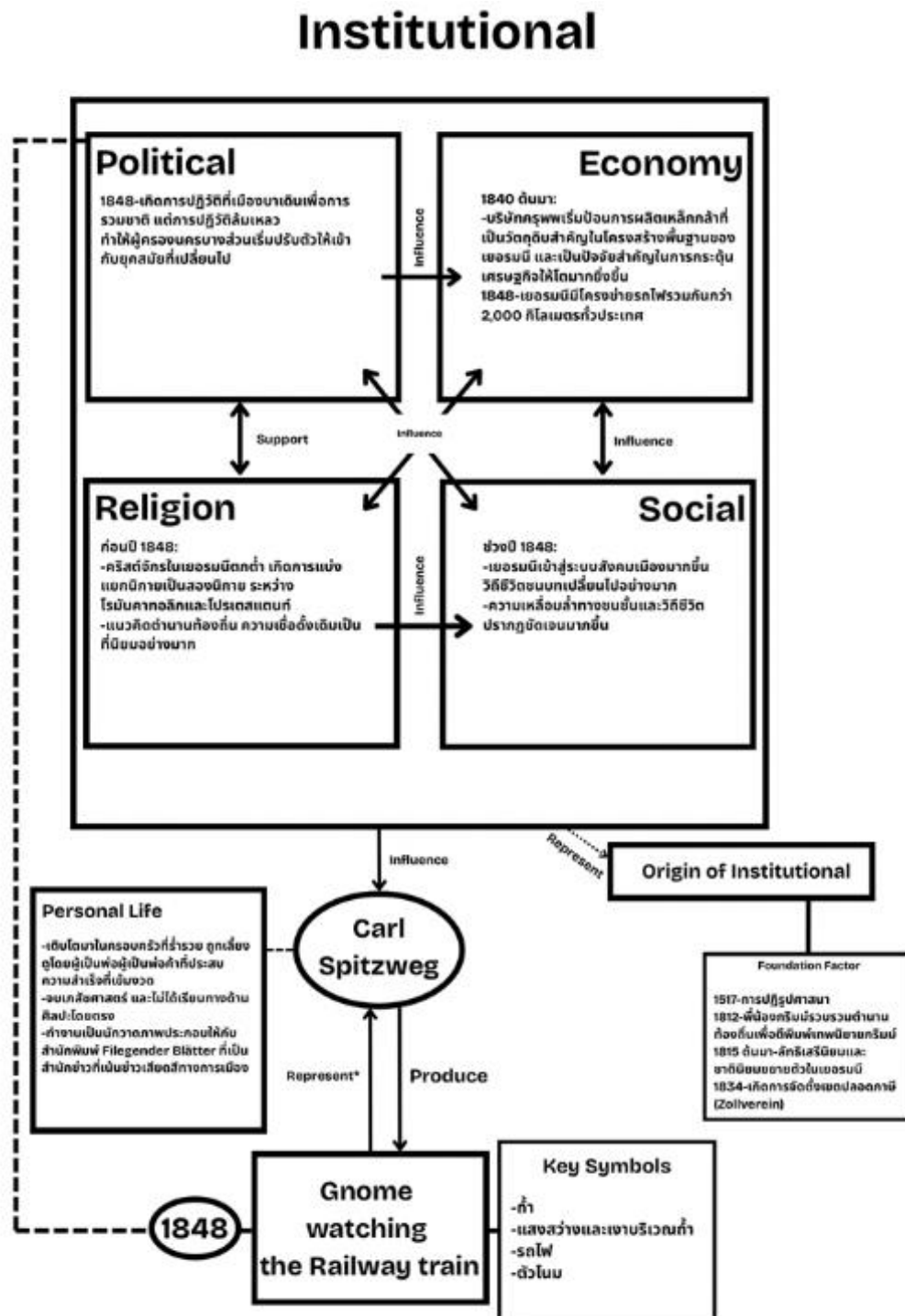
Picture 1: Structural Analysis Framework of the Painting the Dreamer

2) ผลงาน Dresden by Moonlight ปี ค.ศ.1846: สัญลักษณ์ แม่น้ำเอลเบ โรงงานปล่อยควันดำ เรือ ดวงจันทร์ โบสถ์ และกลุ่มประชาชนริมฝั่งแม่น้ำ

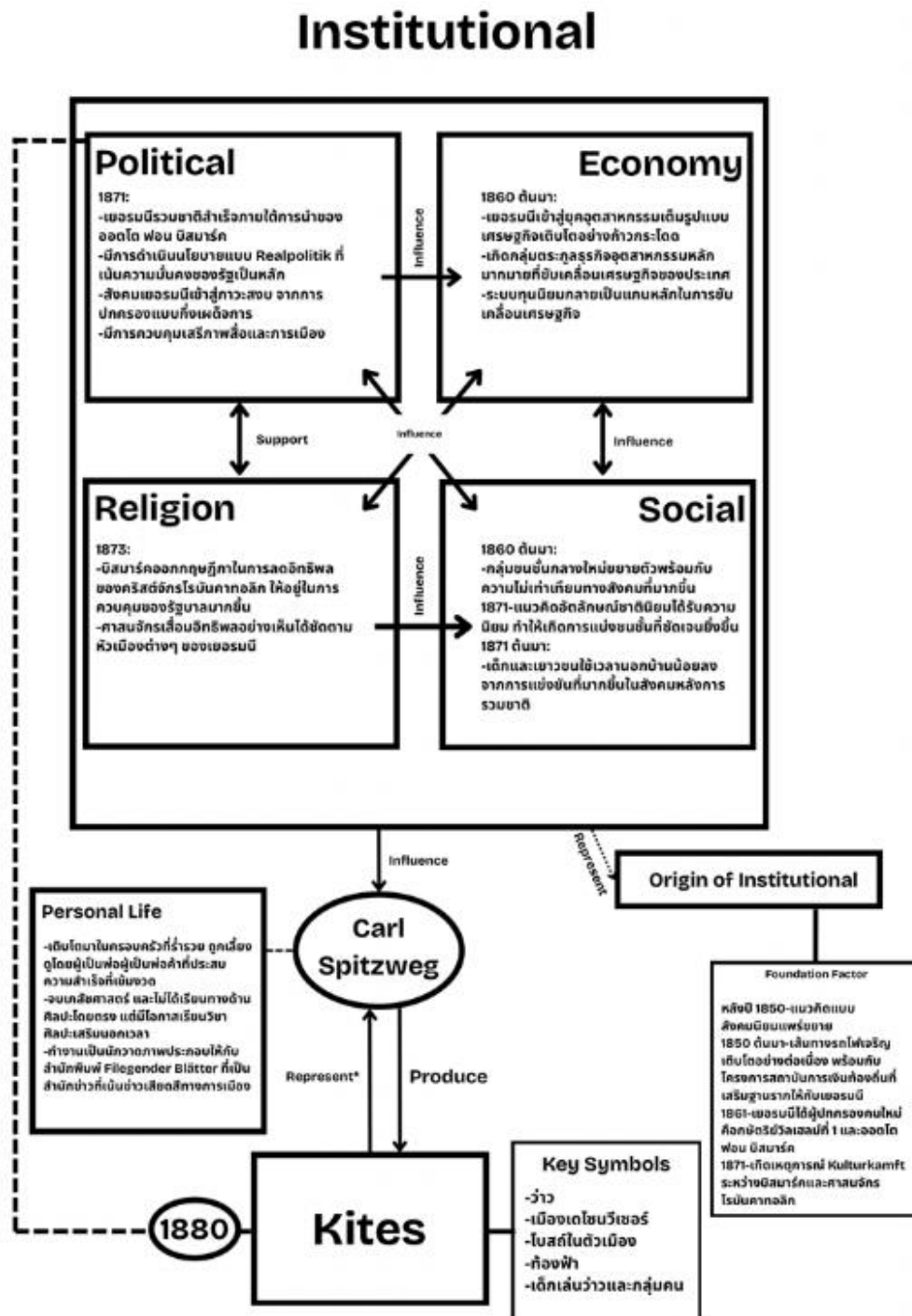
Picture 2: Structural Analysis Framework of the Painting Dresden by Moonlight

3) ผลงาน Gnome watching the Railway train ปี ค.ศ.1848: สัญลักษณ์ ถ้ำ แสงและเงาบริเวณ ถ้ำ รถไฟ และตัวโนม

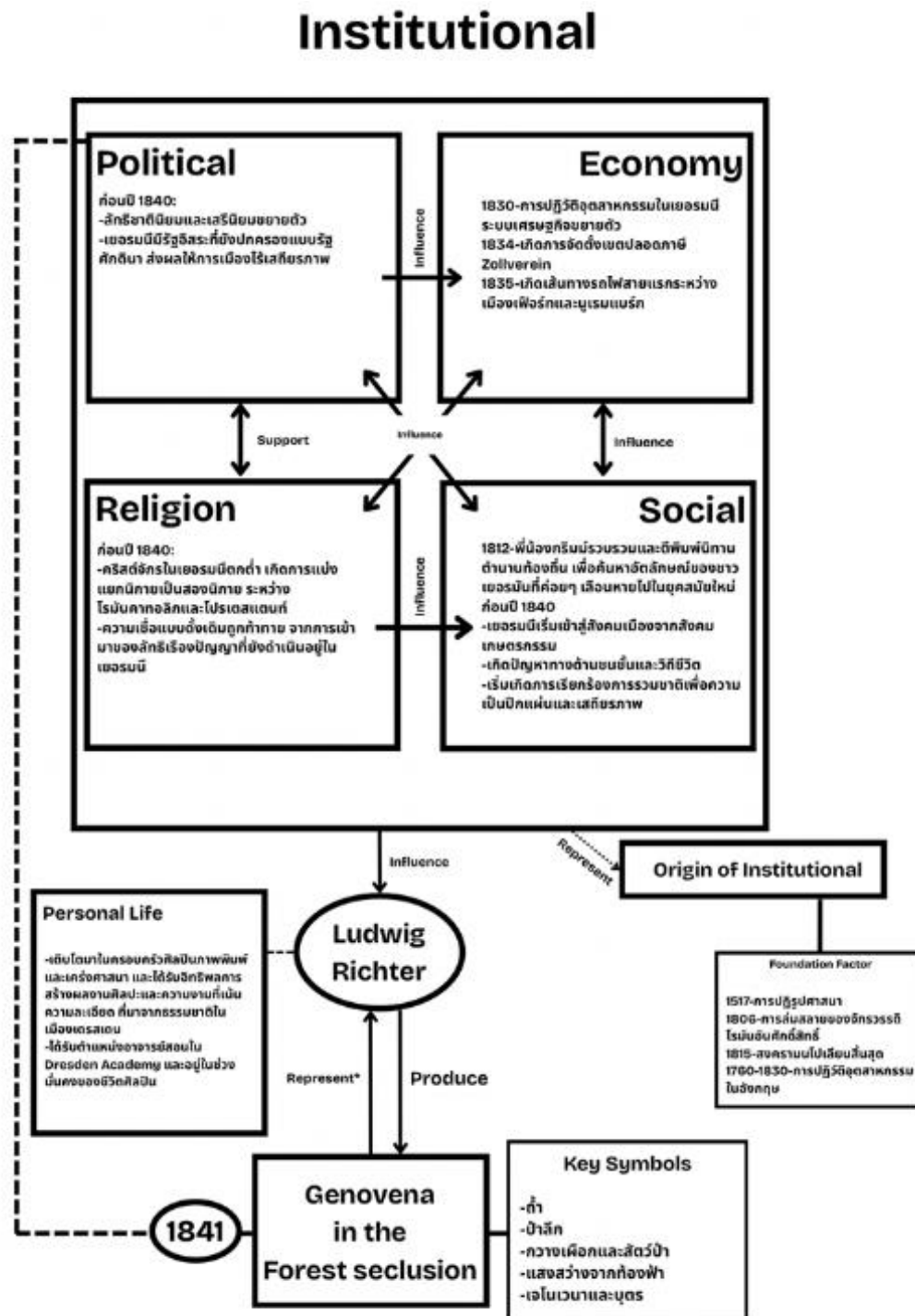
Picture 3: Structural Analysis Framework of the Painting Gnome watching the Railway Train

4) ผลงาน Kites ปี ค.ศ.1880: สัญลักษณ์หลัก เมืองเดไฮน์วีเซอร์ ท้องฟ้า เด็กเล่นว่าวมังกรและผู้คน สัญลักษณ์รอง ว่าว และโบสถ์ในตัวเมือง

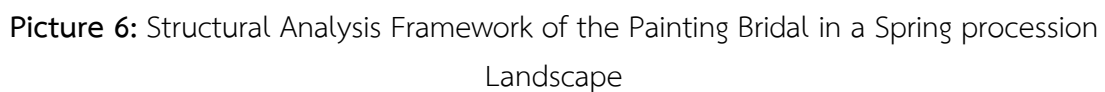
Picture 4: Structural Analysis Framework of the Painting Kites

5) ผลงาน Genova in the Forest seclusion ปี ค.ศ.1841: สัญลักษณ์ ถ้ำ ป่าลึก กวางเผือก และสัตว์ป่า แสงสว่างจากท้องฟ้า และเจโนเวนากับบุตร

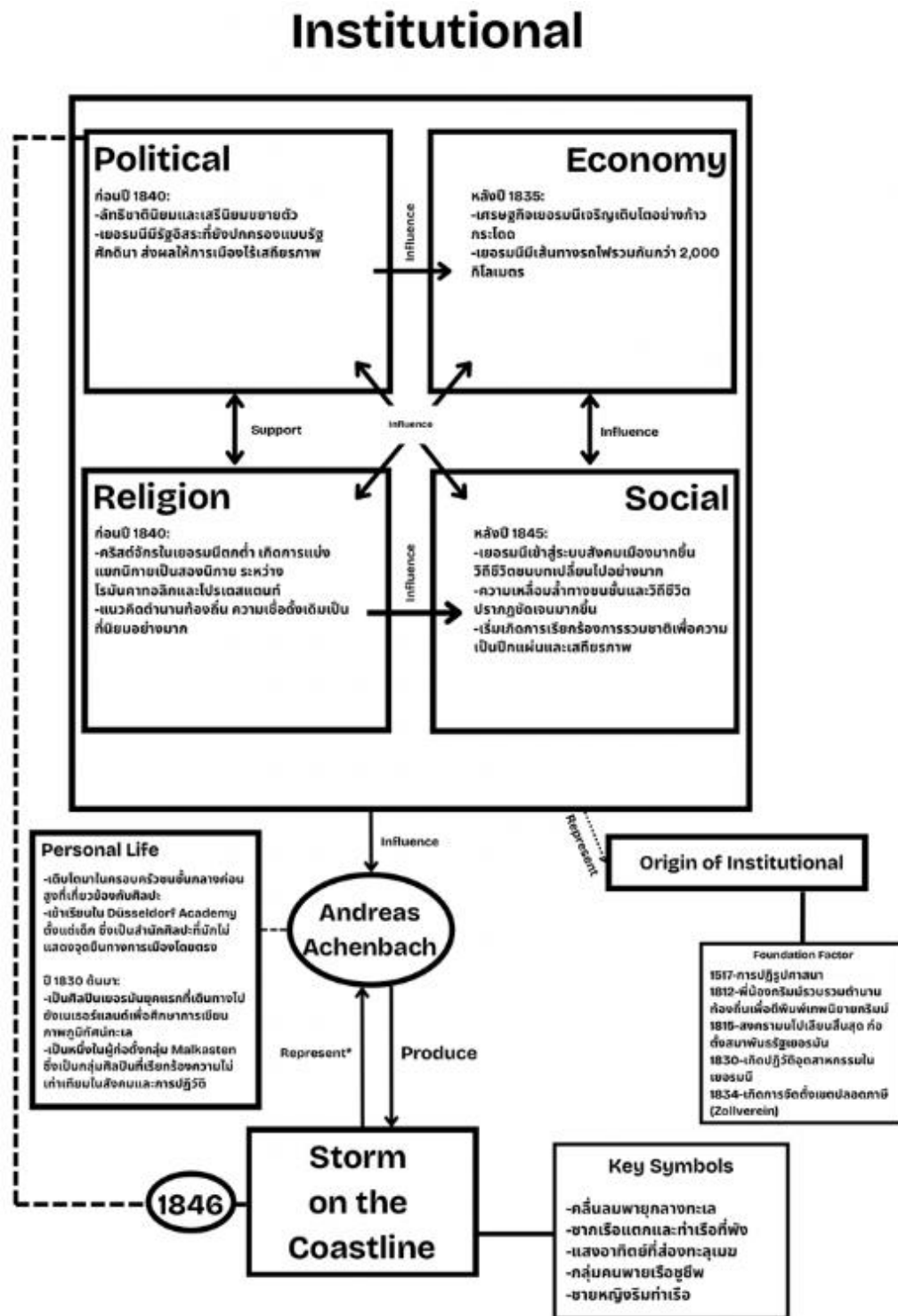

Picture 5: Structural Analysis Framework of the Painting Genova in the Forest seclusion

Institutional

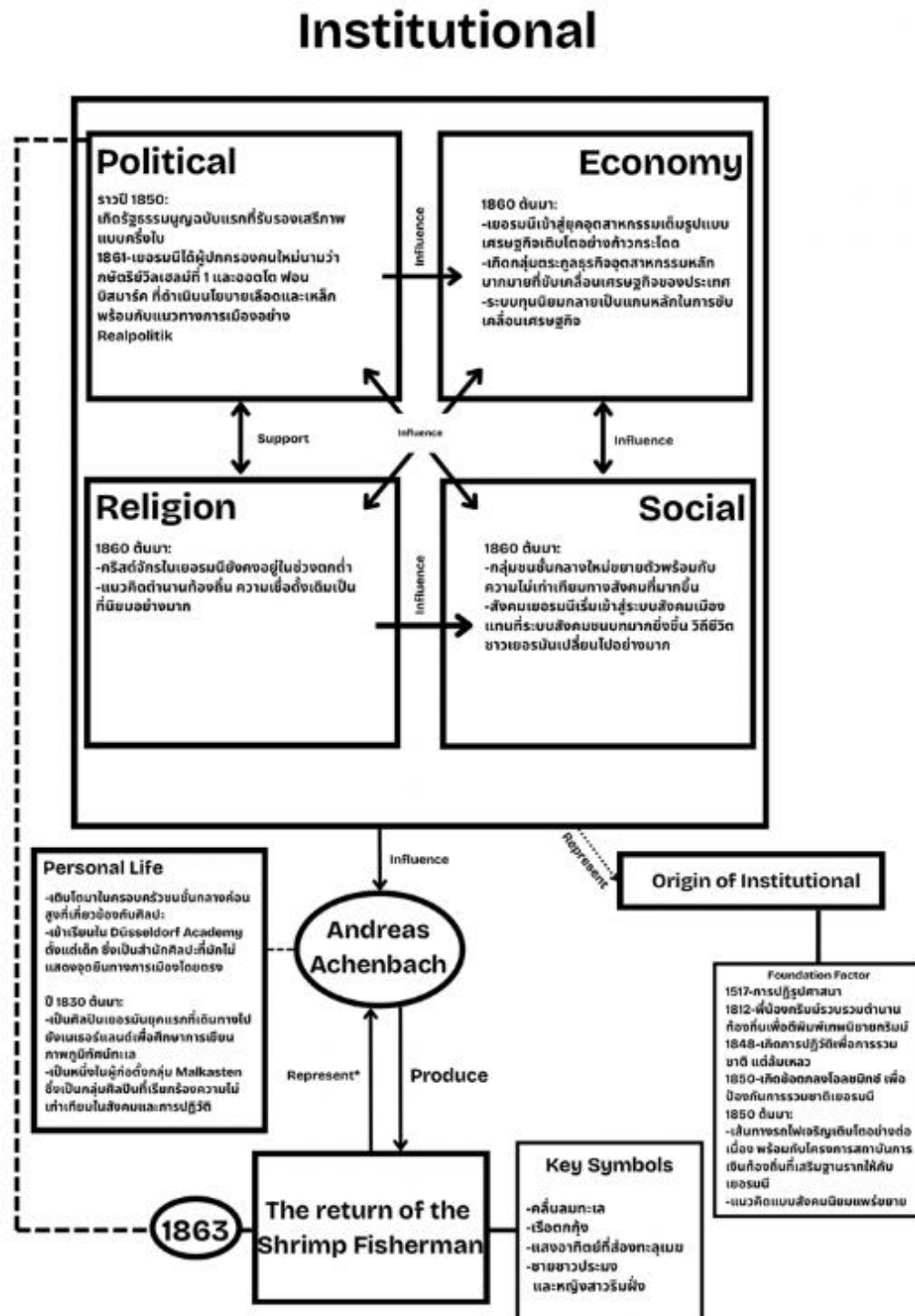

7) ผลงาน Storm on the Coastline ปี ค.ศ.1846: สัญลักษณ์ คลื่นลมพายุกลางทะเล ชากเรือแตก และท่าเรือที่พังเสียหาย แสงอาทิตย์ที่ส่องทะลุเมฆ ชายหญิงริมท่าเรือ สัญลักษณ์ กลุ่มคนพายเรือชูชีพ

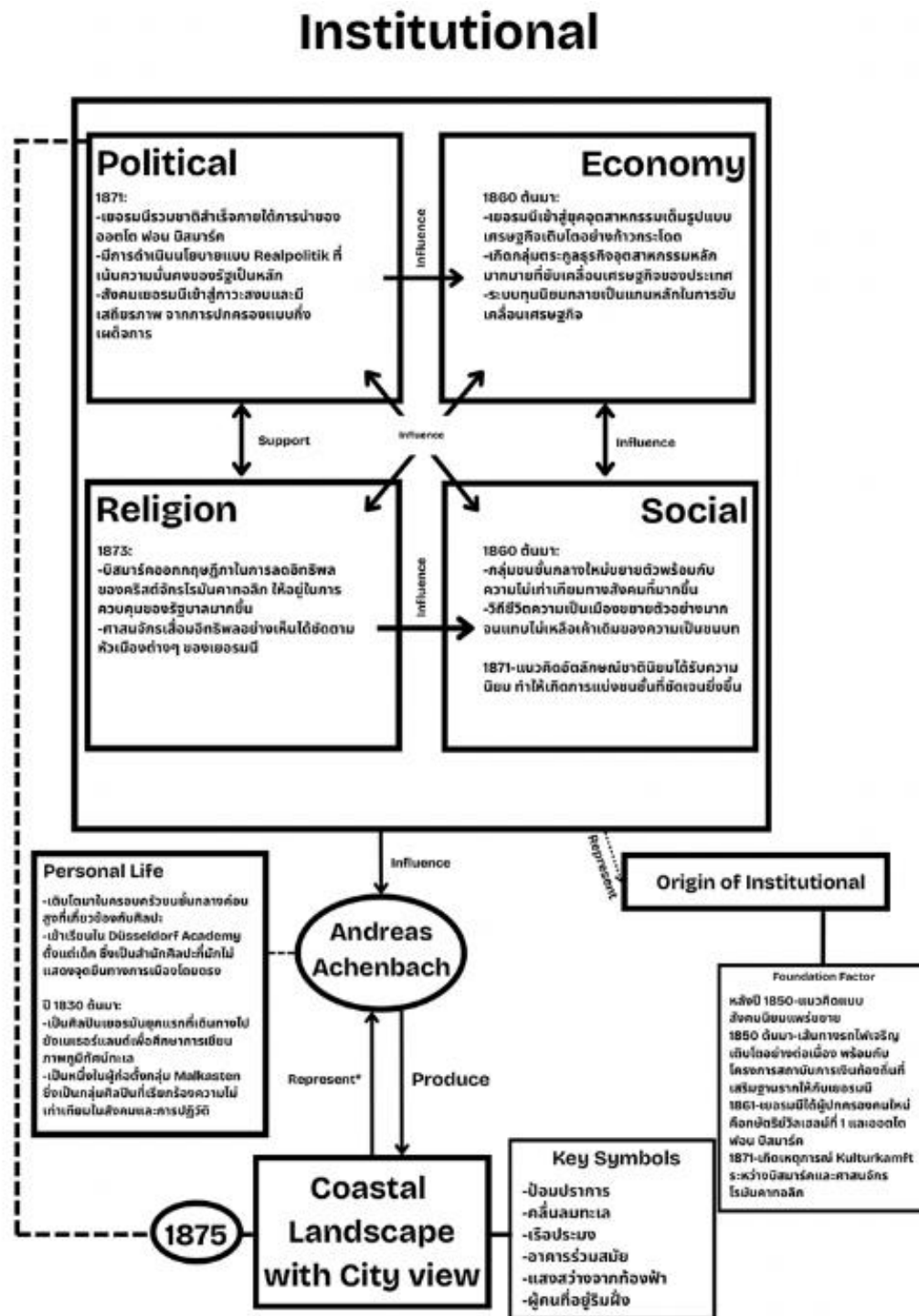
Picture 7: Structural Analysis Framework of the Painting Storm on the Coastline

8) ผลงาน Return of the Shrimp Fisherman ปี ค.ศ.1863: สัญลักษณ์หลัก คลื่นลมพายุกลางทะเล เรือตกกุ้ง แสงอาทิตย์ที่ส่องทะเลชุมชม ชายชาวประมง และหญิงสาวริมฝั่ง

Picture 8: Structural Analysis Framework of the Painting Return of the Shrimp Fisherman

9) ผลงาน Coastal Landscape with City view ปี ค.ศ.1875: สัญลักษณ์หลัก คลื่นลมพายุกลางทะเล ป้อมปราการ กลุ่มเรือประมง แสงอาทิตย์ที่ส่องทะเลเมฆ อาคารร่วมสมัย และเหล่าผู้คนริมฝั่ง

Picture 9: Structural Analysis Framework of the Painting Coastal Landscape with City View

ตารางที่ 1 สรุปการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (cross-case analysis)

ลำดับ	ผลงาน (ปี)	สัญลักษณ์ (Primary/Sub-Symbol)	สถาบัน การเมือง (Political)	สถาบัน เศรษฐกิจ (Economic)	สถาบัน ศาสนา (Religious)	สถาบัน สังคม (Social)
1	The Dreamer (1840)	แสงอาทิตย์อัสดง, ต้นไม้สูงและพีชพรรณ, ซากโบสถ์โกธิค, ชายที่นั่งอยู่	✓	✓	✓	✓
2	Dresden by Moonlight (1846)	แม่น้ำเอลเบ, โรงงานปล่อยควันดำ, เรือ, ดวงจันทร์, โบสถ์, กลุ่มประชาชนริมฝั่ง	✓	✓	✓	✓
3	Gnome watching the Railway train (1848)	ถ้ำ, แสงและเงา, รถไฟ, ตัวโนม	✓	✓	✓	✓
4	Kites (1880)	เมืองเดไนส์วีเซอร์, ท้องฟ้า, เด็กเล่นว่าวและผู้คน, ว่าว, โบสถ์ในตัวเมือง	✓	✓	✓	✓
5	Genovena in the Forest seclusion (1841)	ถ้ำ, ป่าลึก, กวางเผือกและสัตว์ป่า, แสงสว่าง, เจโนเวนากับบุตร	✓	✓	✓	✓
6	Bridal in a Spring procession Landscape (1847)	ป่าลึก, ปราสาทยุคกลาง, กลุ่มคนเลี้ยงสัตว์, ขบวนแห่งานแต่งงาน, โรงสี, บ้านไม้สลักรูปเคารพ	✓	✓	✓	✓
7	Storm on the Coastline (1846)	คลื่นลมพายุ, ซากเรือแตกและท่าเรือที่พังเสียหาย, แสงอาทิตย์, ชายหญิงริมท่าเรือ, กลุ่มคนพายเรือชูชีพ	✓	✓	✓	✓
8	Return of the Shrimp Fisherman (1863)	คลื่นลมพายุ, เรือตกก้าง, แสงอาทิตย์, ชายชาวประมง, หญิงสาวริมฝั่ง	✓	✓	✓	✓

ลำดับ	ผลงาน (ปี)	สัญลักษณ์ (Primary/Sub-Symbol)	สถาบัน การเมือง (Political)	สถาบัน เศรษฐกิจ (Economic)	สถาบัน ศาสนา (Religious)	สถาบัน สังคม (Social)
9	Coastal Landscape with City view (1875)	คลื่นลมพายุ, ป้อม ปราการ, กลุ่ม เรือประมง, แสงอาทิตย์, อาคาร ร่วมสมัย, เหล่าผู้คน ริมฝั่ง	✓	✓	✓	✓

ภายหลังการวิเคราะห์ข้อมูล มีการพบลักษณะของผลลัพธ์การศึกษาที่สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ทุกสัญลักษณ์ที่ปรากฏในงานจิตรกรรมโรมานติก จะมีความเชื่อมโยงกับสถาบันทางสังคมมากกว่าหนึ่งมิติ

2) งานจิตรกรรมเยอรมนีสะท้อนถึงฉากทัศน์และอิทธิพลของสถาบันทั้งสี่ด้านอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์แต่ละด้านในช่วงเวลาดังกล่าว

3) การใช้ตารางจำแนกสัญลักษณ์ และแผนผังการวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์ นั้นช่วยยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และโครงสร้างสถาบันทางสังคมของเยอรมนีในช่วงเวลาดังกล่าว

ข้อค้นพบหลักสามารถแบ่งประเด็นออกมาได้เป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1) จิตรกรรมโรมานติกของเยอรมนี ณ ช่วงเวลาที่ศึกษา สามารถพิจารณาได้ว่าเป็น “พื้นที่เชิงสัญลักษณ์” ที่แต่ละสัญลักษณ์มีการทับซ้อนกันเชิงโครงสร้าง และสะท้อนถึงสถาบันทางสังคม

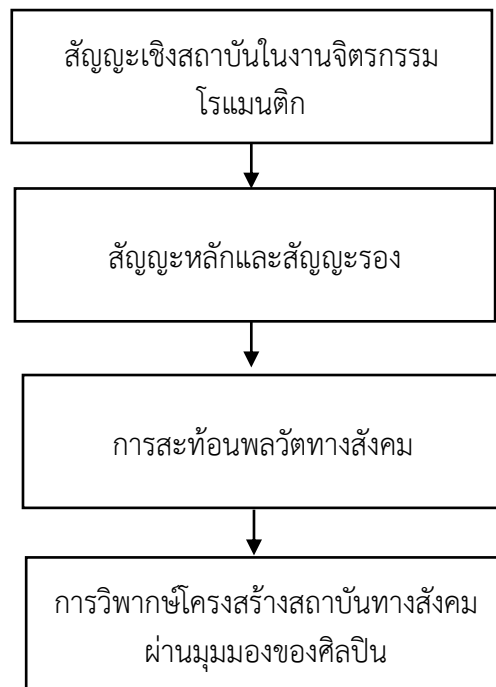
2) งานจิตรกรรมจะทำหน้าที่เป็นเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างศิลปินกับสังคม และประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของสถาบันทางสังคม

3) ผลการวิเคราะห์ยืนยันถึงความเป็นระบบเชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างงานจิตรกรรมโรมานติก และสถาบันทางสังคม

องค์ความรู้ใหม่

งานจิตรกรรมโรมานติกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นพื้นที่ทางสัญลักษณ์เชิงสถาบันที่สะท้อนถึงอิทธิพลซึ่งส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมทั้งสี่ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม โดยงานจิตรกรรมเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกผ่านการแสดงภาพความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังเป็นงานศิลปะที่ทำหน้าที่บันทึกและวิพากษ์สถานการณ์ทางสังคมและโครงสร้างสถาบันในเยอรมนีช่วงเวลานั้น ด้วยการสะท้อนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับสังคมและการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ โดยสัญลักษณ์ที่ปรากฏในงานจิตรกรรมโรมานติกประกอบด้วยทั้งสัญลักษณ์หลักและสัญลักษณ์รอง ซึ่งทำหน้าที่ร่วมกันในลักษณะของเครือข่ายเชื่อมโยงที่สามารถบ่งชี้ถึงหลายสถาบันในสัญลักษณ์เดียวกัน การตีความสัญลักษณ์เหล่านี้จึงช่วยให้เราเข้าใจถึงความซับซ้อนและการเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างสังคมและสถาบันต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่ศิลปินในยุคโรแมนติกใช้ศิลปะในการสะท้อนถึงพลวัตทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสถาบันเหล่านี้ ดังนั้นการค้นพบในงานวิจัยนี้จึงนำเสนอวิธีการใหม่ในการวิเคราะห์งานศิลปะแบบโรแมนติก ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่การสะท้อนอารมณ์หรือความรู้สึกผ่านภาพธรรมชาติ

แต่ยังทำหน้าที่บันทึกและวิพากษ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโครงสร้างสถาบันทางสังคมของเยอรมนีในช่วงกลางถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้อย่างลึกซึ้ง ผ่านมุมมองของศิลปินแต่ละคน

Picture 10: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่างานจิตรกรรมโรแมนติกของศิลปินเยอรมันในช่วงปี ค.ศ. 1840–1880 โดยอาศัยกรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์ ประกอบไปด้วยสัญญาหลักและสัญญารองที่สะท้อนและเชื่อมโยงกับสถาบันทางสังคมทั้งสี่ด้าน ได้แก่ สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่างานจิตรกรรมโรแมนติกในเยอรมนีทำหน้าที่เป็นภาพแทนเชิงสัญญะที่สะท้อนถึงบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมร่วมสมัย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม การดำรงอยู่ของอำนาจทางศาสนา ตลอดจนบทบาทของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางสังคม ศิลปินในช่วงเวลาดังกล่าวมิได้มุ่งเพียงการถ่ายทอดทัศนียภาพเชิงสุนทรียศาสตร์เท่านั้น แต่ยังใช้งานจิตรกรรมเป็นสื่อกลางเชิงสัญญะเพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับโครงสร้างสังคมและเหตุการณ์ร่วมสมัย การจำแนกและตีความสัญญาภายใต้กรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์ จึงสามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าจิตรกรรมโรแมนติกเยอรมันในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 คือพื้นที่เชิงสัญญะที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างศิลปิน เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และสถาบันทางสังคมในเชิงโครงสร้างอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Karl Knies (Knies, 1853) ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์งานจิตรกรรมโรแมนติกของเยอรมนียังสอดคล้องกับกระบวนการวิภาษวิธีของ Hegel (1991) ที่ว่าด้วยพลวัตกรรมของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างแนวคิดดั้งเดิม นั่นคือการใช้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ และงานจิตรกรรมที่ต้องการศึกษาเป็นข้อมูลตั้งต้น การหักล้างแนวคิดเดิม ที่ใช้กรอบแนวคิดของคาร์ล นีส์ในการประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ และพัฒนาไปสู่แนวคิดการวิเคราะห์ในรูปแบบใหม่ ผ่านภาพของกรอบแนวคิดการวิเคราะห์ที่ปรับปรุงขึ้นมา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chales and Henri (1984) พบว่าการเข้าใจการ

เปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านการพัฒนาของศิลปะ โดยเฉพาะในช่วงศตวรรษที่ 19 ที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมส่งผลต่อแนวทางการสร้างงานศิลปะ โดยใช้กรอบของคาร์ล นียส์ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมและงานศิลปะ โดยชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ในศิลปะโรแมนติก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Koerner and Joseph (1990) พบว่าการเข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสังคมสมัยใหม่และความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและศิลปะ พร้อมเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ในงานศิลปะ ซึ่งมักจะสะท้อนถึงอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ในสังคมยุคใหม่

สรุป

งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าจิตรกรรมโรแมนติกเยอรมันในช่วง ค.ศ. 1840-1880 ไม่เพียงแต่เป็นภาพพรรณนาธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ที่บันทึกและวิพากษ์ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของสังคมเยอรมันในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ความปั่นป่วนทางการเมือง และกระแสความคิดด้านการปกครองสมัยใหม่ การประยุกต์กรอบทฤษฎีสถาบันทางสังคมของคาร์ล นียส์ ซึ่งครอบคลุมมิติการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม ทำให้การวิเคราะห์สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมเป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยสามารถจำแนกสัญลักษณ์ปฐมภูมิและทุติยภูมิและเชื่อมโยงกับมิติสถาบันทั้งสิ้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและความเชื่อมโยงที่ไม่เป็นเส้นตรงของรหัสภาพ ซึ่งทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายความหมายที่สนับสนุนกัน การศึกษานี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้โดยการมองงานจิตรกรรมโรแมนติกเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงศิลปิน ผู้ชม และบริบทประวัติศาสตร์ร่วมสมัยอย่างเป็นองค์รวม ข้อค้นพบนี้มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ การจัดนิทรรศการ และการจัดการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ พร้อมทั้งสามารถส่งเสริมการเปรียบเทียบข้ามกาลเทศะในบริบทศิลปะยุโรปอื่น ๆ งานวิจัยนี้ยังเสนอแนวทางใหม่ในการใช้การจำแนกสัญลักษณ์และการวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมในการนิทรรศการและการอนุรักษ์งานศิลปะ รวมถึงการประยุกต์ใช้กรอบการวิเคราะห์นี้ในงานวิจัยและการศึกษาศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในบริบทอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า งานจิตรกรรมโรแมนติกที่สร้างขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1840-1880 สะท้อนถึงสัญลักษณ์และความหมายที่มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญในสังคมเยอรมันในช่วงนั้น โดยการใช้กรอบแนวคิดของคาร์ล นียส์ในการวิเคราะห์ช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างสังคม สถาบัน และงานศิลปะในยุคโรแมนติก ซึ่งสามารถเปิดมุมมองใหม่ในการศึกษางานศิลปะในเชิงวิจารณ์ได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และศูนย์วิจัยทางศิลปะ ควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ไปพัฒนาโปรแกรมการศึกษาศิลปะที่มีการเชื่อมโยงกับบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมในยุคโรแมนติก รวมทั้งส่งเสริมการใช้กรอบแนวคิดดังกล่าวในการวิจัยและการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในงานศิลปะ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกรอบการศึกษาไปยังงานศิลปะประเภทอื่น ๆ เช่น งานศิลปะนามธรรม หรือศิลปะที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงเวลานั้น ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจมุมมองที่หลากหลายของการตีความงานศิลปะและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงลึก

2.2 ควรมีการพัฒนากรอบการวิเคราะห์ที่ยืดหยุ่นและสามารถรองรับการตีความงานศิลปะที่มีความซับซ้อนและหลากหลายได้มากยิ่งขึ้น โดยอาจใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการช่วยในการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

References

- Blankenagel, G. (1940). The Dominant Characteristics of German Romanticism. *PMLA*, 55(3), 495–502.
- Chaitheerasuwat, P. (2020). Romanticism and Its Reflection in German Society: Art, Culture, and Social Transformation. *German Art Review*, 15(3), 45–61.
- Clark, D. (1999). Karl Knies and the Social Institutions Framework. *History of Economic Thought*, 18(2), 87–102.
- Cohen, J. (1960). A Coefficient of Agreement for Nominal Scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37–46.
- David, B. (2006). *The Conquest of Nature: Water, Landscape, and the Making of Modern Germany*. New York: Norton.
- Hegel, G. W. F. (1991). *Elements of the Philosophy of Right*. (H. B. Nisbet, Trans.; A. W. Wood, Ed.). Cambridge: Cambridge University Press. (Original Work Published 1820)
- James, E. (1989). The German Romantic Movement and Its Influence on European Art. *Journal of Art and Society*, 28(1), 12–29.
- Knies, K. (1853). *The Role of Social Institutions in Economic Development*. Historical Economic School Press.
- Kohn, H. (1950). The Emergence of the Modern State in Germany. *German Political History Review*, 7(3), 25–43.
- Koerner, D., & Joseph, J. (1990). Art and Identity in Modern German Society: A Semiotic Approach. *Journal of Modern European Studies*, 33(4), 101–119.
- Peter, W. (1997). Imagined Battles: Reflections of War in European Art. *Studies in German Romanticism*, 21(3), 55–70.
- Simon, J. (1996). Landscape and Memory. *German Studies Review*, 13(2), 75–91.